

Від редакторів

Перші етапи існування практично будь-якої науки, як правило, ознаменовані багатовекторністю. Піонери-науковці завжди мають перед собою «неоране» поле діяльності, а тому нерідко мусять ставати вченими-універсалами. Від них починаються і поступово розходяться в різні боки окремі напрямки досліджень, кожен з яких пізніше обростає власними відгалуженнями, темами, проблемами і, відповідно, породжує окремі наукові школи. Одним з таких найвідоміших піонерів в українській (та й не тільки українській) етномузикології був Климент Квітка. Переїнявши й розвинувши ідеї П. Сокальського, виробивши власні методи досліджень, пропустивши «через себе» безліч нових, невідомих раніше матеріалів, К. Квітка піднявся на новий рівень пізнання наукових об'єктів. Рівень, з якого перед ним відкрилися ще ширші перспективи й напрямки. Більшість наукових галузей сучасного етномузикознавства, його методів і тематичних напрямків беруть свій початок саме від Квітки: етноорганологія і органофонія, теорія народно-пісенних жанрів і типів, ритмічне моделювання і мелогеографія, соціологія і педагогіка в сфері фольклорного виховання, автентичне та реконструктивне виконавство, аналітичні засади ладових явищ, міжгалузеві й міждержавні наукові зв'язки тощо. Це, з одного боку, свідчило про визнання вченим важливості усіх складових етномузикології, а з іншого, сприяло подальшому поглибленому дослідженню проблематики кожної окремої галузі.

Ілюстрацією цього є новий, 13-й випуск наукових праць «Проблеми етномузикології». На відміну від кількох попередніх видань (№№ 11 і 12 серії «Слов'янська мелогеографія»), які були присвячені проблемам типології та ареалогії зимових наспівів, у цьому випуску представлені різні напрямки й методи досліджень, різні жанри та регіональні стилі – від історико-теоретичного до детективно-журналістського. І це певним чином відповідає тій широті етномузикологічної проблематики, що була задекларована Климентом Квіткою.

За тематикою і спрямуванням статей збірник поділено на кілька розділів. Відкривають книгу праці, об'єднані ідеєю міждержавних і міжетнічних наукових та культурних зв'язків. Ця ідея розкривається у двох аспектах – науково-практичному та освітньому. Перший представлений у публікації Олени Шевчук, яка прослідковує багаторічне (кілька десятиліть) співробітництво представників української та польської етномузикології у науковій та виконавсько-реконструкторській сферах. Інший автор, Густав Юзала, подає маловідому в Україні детальну інформацію про етномузичну освіту – теоретичну й виконавську – в різних країнах східної Європи і Балтії.

Статті другого розділу об'єднані ознаками історичного підходу, зокрема, прагненням зіставити фольклорні явища минулого і сучасного, дослідити становлення методів їх вивчення, виправити певні історичні

неточності чи помилки. Історизмом пройнятий текст Галини Пшенічкіної, присвячений Агатангелу Кримському і його праці «Звенигородщина. Шевченкова батьківщина з погляду етнографічного та діалектологічного». Авторка порівнює сучасний стан пісенно-обрядової традиції Правобережної Черкащини з тією етнографічною картиною, яку зафіксував видатний вчений на початку ХХ століття. Анастасія Мазуренко у своїй публікації прослідковує основні етапи становлення і розвитку методів точних акустичних вимірювань у різних національних школах. Нарешті, зовсім іншого напрямку є стаття Ганни Пеліної, яка взялася «розмотати» заплутану історію непорозумінь, помилок і чуток навколо народних пісень з відомого мультфільму «Жив-був пес».

Розділ, присвячений окремим народно-музичним (у цьому випуску – пісенним) жанрам українського фольклору, представлений чотирма статтями. Кожен з авторів вивчає певний жанр в контексті локальної традиції. Важливість саме географічного ракурсу дослідження доводять у своїх статтях Олександр Терещенко та Олена Гончаренко. Так, О. Терещенко логічно пов'язує розповсюдження чумацьких пісень передстепового й степового Правобережжя з основними шляхами пересування чумаків. О. Гончаренко, спираючись на аналіз звуковисотного устрою весільних мелодій Сумської області, виділяє у цьому терені кілька сублокальних стильових зон. У двох інших статтях увагу сконцентровано на традиціях окремих населених пунктів. Так, Маргарита Скаженик розглядає купальську пісенну традицію одного з подільських сіл Черкаської області в аспекті змін музичної стилістики протягом останніх 30 років. Євген Єфремов та Ірина Телюх досліджують у співавторстві рідкісний зразок весільної пісні, яка дивним чином об'єднала в собі елементи різних обрядових жанрів.

Педагогічний розділ цього разу містить одну статтю. У ній Олег Коробов продовжує презентацію етнографічних фільмів та інших відеоматеріалів зимової обрядовості українців. Використання відео на уроках, лекціях і практичних заняттях з фольклору не тільки слугуватиме виразним інструментом «унаочнення» теоретичного курсу, але й наповнить його емоційним змістом.

На завершення підкреслимо, що поділ збірника на розділи є досить умовним, оскільки майже всі ракурси досліджень пов'язані між собою. Так, безумовна історична перспектива проглядає у статтях О. Терещенка і М. Скаженик; центрами, навколо яких розгортається зміст статей Г. Пшенічкіної та Г. Пеліної, є конкретні пісенні жанри; а матеріал, викладений Г. Юзалою у першому розділі, знаходиться також і у педагогічному руслі досліджень.